

2563
ΛΙΒΥΣΣΑ, ΔΑΚΙΒΙΖΑ, ΓΚΕΓΠΟΥΖΑ ککبوزه

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΣΤΑΚΗΝΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΥΠΟ

Ξ. Α. ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

—♦—
(Ανατύπωσις ἐκ τοῦ ΚΖ' τόμου τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου).

—♦—
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύποις ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΕΡΑΡΔΩΝ

—
1900

ΛΙΒΥΣΣΑ, ΔΑΚΙΒΙΖΑ, ΓΚΕΓΠΟΥΖΑ (ككوزة)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΣΤΑΚΗΝΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

υπό

Ε. Α. ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

'Ανεγνώσθη ἐν τῇ 'ΑΣΚΤ' συνεδρίᾳ τῆς 18 Δεκεμβρίου 1895.

Α' ΛΙΒΥΣΣΑ*

Ἡ Λίβυσσα ὑφείλει τὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνησίαν αὐτῆς εἰς διασημὸν γεγονός· ἐν ἔτει 183 π. Χ. ἐξέπνευσεν ἐν αὐτῇ καὶ ἐτάφη ὁ ἄχρι τότε μέγιστος τοῦ κόσμου στρατηγός, ὁ Καρχηδόνας Ἄννιβας, ἐν ἡλικίᾳ ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν¹.

* Εἰς τὰς ἡμετέρας διατριβὰς περιλαμβάνομεν καὶ εἰδήσεις καὶ κείμενα γνωστὰ τοῖς κεκτημένοις ἰδίᾳ βιβλιοθηκῆς ἢ εὐρισκομένοις ἐν κέντροις εὐμοιροῦσι δημοσίων βιβλιοθηκῶν· βεβαίως ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἔρκει ἀπλή μνησία τῆς εἰδήσεως ἢ παραπομπῆ εἰς τὸν συγγραφεα ἀλλ' ἡμεῖς οὕτω πράττομεν, διότι ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, τῆς καλλιέργειας δηλονότι τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν ἀνά τὴν Ἀνατολήν, ἐνθα παντελῶς σχεδὸν ἐλλείπουσι δημοσίαι βιβλιοθηκαί, αἱ δ' ἰδιωτικαὶ εἰσι σπανιστάται.

1. Visconti; Icon. Gr., τ. III, σελ. 279 [Paris 1819].

ἄσπονδος τῶν Ῥωμαίων πολέμιος. ἐτι καὶ μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τοῦ ἰδίου στρατοῦ, παντοιοτρόπως ἐνήργει ἐλπίζων καταλύσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καὶ ἐπιστρέψας μετὰ τοῦτο εἰς τὴν πατριὸν γῆν, τὴν Καρχηδόνα, ἐκεῖ τὸν βίον τελευτήσας². ἀφ' οὗ ὁμως εἶδεν ἀποτυχόντα τὸν ἐξ ὑποκινήσεως αὐτοῦ κατ' ἐκείνων ἐγεγρηθέντα βασιλέα τῆς Συρίας Ἀπίονον, κατέφυγε τὸ ὕστατον καὶ διῆγε παρά τῷ βασιλεῖ τῆς Βιθυνίας Προουσία, ἐν γνώσει μὲν ὄντων τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ παρορώντων πλέον αὐτὸν διὰ τε τὸ γῆρας καὶ τῆς θέσεως τὸ ἀδύνατον καὶ ὡς ὑπὸ τῆς τύχης ἐρριμμένον³. ἐν τούτοις ὁμως ὁ Ἄννιβας, ὑποπτεύων αὐτοῦς, κατεσκευακῶς ἦν ὑπὸ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐπτά ὑπονόμους, ἔχοντας αὐτῷ μόνον γνωστὰς διαφόρους ἐξόδους, ὅπως ἐν ἀνάγκῃ

2. Πανσανίας. Ἀρχαδ., ΙΑ', β'.

3. Πλούταρχος· Βίοι, Φλαμ., κ'.

φύγη λάθρᾳ δι' αὐτῶν καὶ σωθῆ. Ὅ,τι ὑπώπτευσεν καὶ συνέβη· ἀφικνεῖται παρὰ τῷ Προουσία ἐκ Ῥώμης ἐπὶ πρεσβείᾳ ἐτέρων ὑποθέσεων ὁ Τίτος Κουίνκιος Φλαμίνιος, καὶ μνηθάνει ὅτι διαγεί παρ' αὐτῷ φιλοξενούμενος ὁ τοσαῦτα κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς διαπραξάμενος ἀκατάβλητος Ἄννιβας· ὅθεν ἀπαιτεῖ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ. Ὁ Προουσίας, ὑπερασπίζων τὸν ἰκέτην αὐτῷ προσελθόντα καὶ φίλον ἤδη καταστάντα, παρακαλεῖ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐκλιπαρεῖ τὸν ἀκαμπτον Τίτον ὅπως παραιτήσῃται τῆς ἀξιώσεως ταύτης, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνδίδωσιν εἰς τὴν ἐπίμονον αὐτοῦ ἀπαίτησιν. Μαθὼν τοῦτο ὁ Ἄννιβας, φεύγει διὰ τῶν ὑπὸ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ὑπονόμων καὶ ἐντυχῶν βασιλικῆς τοῦ Προουσία φυλακαῖς, σύρει τὸ ξίφος, ἀναβαίνει ἐφ' ἵππου καὶ φεύγει πολλὰ στάδια προελθόν. Κατὰ τὴν ξιφουλκίαν, τραύματος κατὰ τὸν δάκτυλον προσγενομένου, συνέβη αὐτῷ πυρετός καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπῆλθεν ὁ θάνατος, λέγει ὁ Πανσανίας, ἐν ᾧ ἄλλοι μὲν ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ λέγουσιν ὅτι πυροκτόνησε, τὸ ὑπὸ τὸν λίθον τοῦ δακτυλίου αὐτοῦ φυλασσόμενον κώνειον πίων¹ ἢ πιπίσας, κατὰ τὸν βυζαντινὸν χρονογράφον Μαλαλᾶν², τουτέστι πιπιλίσας, ὡς κοινῶς λέγομεν³, καὶ ἕτεροι ἄλλως, ὡς τὰς γνώμας ὁ Πλούταρχος ὡς ἐξῆς ἀναγράφει: «... ἔγνω [ὁ Ἄννιβας] δι' αὐτοῦ τελευτᾶν· ἔνιοι μὲν οὖν λέγουσιν, ὡς ἱμάτιον τῷ τραχήλῳ περιβαλόν, καὶ κελεύσας οἰκῆτη ὄπισθεν ἐρείσαντα κατὰ τοῦ ἰνίου τὸ γόνυ, καὶ σφοδρῶς ἀνακλάσαντα, συντεῖναι καὶ περιστρέψαι, μέχρις οὗ ἐκθλίψας τὸ πνεῦμα διασφαιροῖεν αὐτόν· ἔνιοι δέ, μιμησάμενον Θεμιστοκλέα καὶ Μίδα, αἶμα ταύρειον πιεῖν· Λίβιος δέ φησι φάρμακον ἔχοντα κεράσαι, καὶ τὴν κύλικα δεξάμενον εἰπεῖν· «Ἀναπαύσωμεν ἤδη ποτὲ τὴν πολλὴν φροντίδα Ῥωμαίων, οἱ μακρὸν ἠγήσαντο καὶ βαρῦ, μισοῦμενον γέροντος ἀναμείναι θάνατον· οὐ μὴν οὐδὲ Τίτος ἀξιοζήλητον ἀποίσσεται νίκη, οὐδὲ τῶν προγόνων ἀξίαν, οἱ Πύρρον πολεμοῦντι καὶ κρατοῦντι τὴν μέλλουσαν ὑποπέμψαντες κατεμήνυσαν φαρμακείαν». Ὁ Πλούταρχος προστίθησι καὶ ταῦτα: «Ἄ-

1. Εὐτρόπιος· Δ', κεφ. 11.—Justinus; XXIII, IV, 8.—Sext. Aur. Victor; de v. ill., XLII.—Τζέτις· Χιλ., 1, 27.—Livius; XXXIV, 51.—C. Nepos; Ann. VII.—Zonar. Θ', κα'.—N. Βλεμύδης· παρὰ Migne P. G., τ. 142 σσ. 641, 671.

2. Μαλαλᾶς· Χρον. σελ. 88 [ἔκδ. Βενετ.].

3. Κοραῆς· Ἀτακτα, τ. Δ', ἐν λ. Πιπιλίω.

παγγελλθέντων τούτων εἰς τὴν σύγκλητον οὐκ ὀλίγοις ἐπαχθῆς ἔδοξεν ὁ Τίτος, καὶ περιττός ἄγαν καὶ ὠμός, ὡς περ ὕρην, ὑπὸ γῆρας ἀπτῆνα καὶ κόλουρον, ἀφειμένον ζῆν χειροθήη, τὸν Ἄννιβαν ἀποκτείναι, οὐδενὸς ἐπιέγοντος, ἀλλὰ διὰ δόξαν, ὡς ἐπώνυμος τοῦ θανάτου γένοιτο... Ἐνιοὶ φασὶ τὸν Τίτον οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ ταῦτα πράξαι, πεμφθῆναι δὲ πρεσβευτήν... οὐδὲν ἄλλο τῆς πρεσβείας ἐχούσης ἔργον ἢ τὸν Ἄννιβου θάνατον¹».

Οὕτως ἢ ἄλλως ὁ Ἄννιβας διέφυγε μὲν τὴν αἰγυπτωσίαν, εὗρεν ὁμως τὸν θάνατον ἐν τῷ περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος χωρίῳ, τῇ Λιβύσση, οὕτω καλουμένῳ ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ Λιβύσσου, κατὰ τὸν Ἀππιανόν, οὐδὲν λέγοντα περὶ τῆς τοιαύτης τοῦ ποταμοῦ ὀνομασίας. Ὁ νεκρὸς τοῦ Ἄννιβου ἐτάφη ἐν ᾧ ἐκπεπνευκῶς ἔτυχε τόφῳ, πρὸς ἐκπλήρωσιν, φαίνεται, τοῦ χρησμοῦ, ὃν ἐξήνεγκε περὶ αὐτοῦ ὁ Ἄμμων Ζεὺς:

«Λίβυσσα κούρει βῶλος Ἄννιβα δέμας».

Ἄλλ' ἀφ' οὗ ὁ Ἄννιβας, νομίζων ὅτι Λίβυσσαν ὁ χρησμός ἐνόει τὴν γενέτειραν χώραν, τὴν Λιβύην, ἀπέφυγε τὴν εἰς Καρχηδόνα κήθοδον, πῶς εἶχε τὰς διατριβὰς, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἐν χωρίῳ φέροντι τὸ ἀπαίσιον τοῦ χρησμοῦ ὄνομα; πῶς ἐξέλεξε κατοικίαν, ὑφ' ἣν μάλιστα κατεσκευακῶς ἦν ἐνεκα ὑποψιῶν ἐπτά μυστικῶς ὑπονόμους, παρακειμένην εἰς παρεμπερῆ κλήσιν φέροντα ποταμὸν καὶ χωρίον, ἔστω καὶ ἂν ὑποθεθῶσιν ἀπέχοντα «πολλὰ στάδια» ὡς ὁ Πανσανίας λέγει; Εἰς ἐξήγησιν τῆς ἀπορίας ἡμῶν δύο εἰκασίας εὐρομεν· ἢ ὁ χρησμός ἐπλάσθη ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τοῦ ἀνδρός, ἢ τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ φερομένου χρησμοῦ καὶ πρὸς ἐπαλήθευσιν αὐτοῦ τὴν πρώτην εἰκασίαν ἡμῶν νομίζομεν μᾶλλον πιθανήν· ἐὰν ἡ δευτέρα εἰκασία γείνη δεκτὴ, πῶς ἐκαλεῖτο πρότερον τὸ χωρίον εἰπεῖν οὐκ ἔχομεν.

Σιγῇ τῶν συγγραφέων ἀγνωσοῦμεν οἷας ταφῆς ἠξιώθη ὁ μέγας ἀνὴρ· γινώσκουμεν ὅτι ὁ νεκρὸς κατατεθεὶς ἐν λιθίνῃ λάρνακι ἐτάφη ἐνθα ἐξέπνευσε· καθ' ἃ δὲ λέγει ὁ Σέξτος Αὐρηλιὸς Βίκτωρ, μέχρις αὐτοῦ (τῶν μέσων περιπίπου τοῦ τετάρτου ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνος) ἀνεγινώσκοντο ἐπὶ πλακῶς HANNIBAL HIC SITUS EST, ἤτοι ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ Ο ΑΝΝΙΒΑΣ².

1. Πλούταρχος· ἐνθ' ἀν., κ'—κα'.

2. Sext. Aur. Victor; ἐνθ' ἀν.

καὶ τὸ σωζόμενον ἐστὶ καὶ νῦν φερώνυμον τζαμίον, ἴσως δὲ καὶ τὸ παλιόν, ὅπερ λέγεται κείμενον ἐν τῇ νῦν γνωστῇ θέσει *Γαζή*, τὸ ἐν ἔτει 1399 πυρποληθὲν ὑπὸ τοῦ *Boucicaul*, ὡς εἶδομεν, συμφωνοῦντα εἰς τοῦτο ἔχοντες καὶ τὸν *Μεχεμὲτ Ἐπί* (ἐνθ' ἄν.). Προγενεστέραν τουρκικὴν ἄλωσιν τῆς Γκεγπούζης ἀναφέρει, ὁ παραδοξογράφος ὀθωμανὸς *Ἐβλιὰ τοσελεμπίς*, ὡς ἐξῆς: «Ὅτε ὁ Σίδι Μπατάλ ἐπολιόρκει τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὑπῆρχε παρὰ τὴν πόλιν τῆς Σηλυβρίας μεγάλη τις μονή, ἐν ἣ θέσει ἐγείρεται νῦν τὸ τζαμίον *Κοτζὰ Μουσταφὰ Πασά* ἐκεῖ ὁ Ἀροῦν-οὐρ-ρασίτ οἰκοδομήσας ἦν φρούριον, τάξας ἐν αὐτῷ τριακοσίους ἀνδρας ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ *Σίδι Μπατάλ*, ὅπως προξενῇ περιπασιμὸς εἰς τοὺς ἀπίστους· ἐπειδὴ δὲ οἱ κάτοικοι τῆς τότε μεγάλης πόλεως Γκεγπούζης, ἐφόνευσάν τινος τῆς φρουρᾶς ἀνδρας, ἐπιτεθείς ὁ *Σίδι Μπατάλ*, κατηρείπωσε τὴν κώμην καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν *Μαλάτειαν*, ἀφίει τὰ ἐπι ὀρώμενα τῆς καταστροφῆς ἔγνη· βραδύτερον ὁ *Σουλτάνος Μεχεμὲτ ὁ Β'* κατέκτησεν αὐτὴν καὶ κατηδάρισε τὸ ἐν αὐτῇ φρούριον, ὅπως μὴ χρησιμεύσῃ πλέον τοῖς ἀπίστοις¹. Καὶ ταῦτα μὲν συγκεχυμένα· βέβαιον δὲ οὐκ εἶπεν ἔχομεν ὅτι ἡ τῆς κώμης ταύτης καὶ τῶν περὶ τῶν μερῶν ὀθωμανικῆ κυριαρχία παρεξέταθη μέχρι τοῦ ἔτους 1399—1400, ὅτε, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ τοῦ *Boucicaul* ἐκστρατεία, περὶ τῆς διελεύθερον, ἀφ' ἑτέρου ἢ ἐν ταῖς ὀθωμανικαῖς χώραις εἰσβολὴ τοῦ *Τιμούρτζης* αὐτῆς, ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς τὴν ἀνάκτησιν τῶν ἀπολεσθέντων, ἅτινα διετήρησαν μέχρι τοῦ ἔτους 1419, ὅτε πάλιν ἀπώλεσαν αὐτά, κατακτηθέντα τέλει ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ὡς ῥητῶς ἀρρηγίεται ὁ *Σατα-ε-τ-ίν* λέγων: «Ἐν ἔτει ἐγίρας 822 ὁ Σουλ-

1. *Hammer*; The travels of Evliya, London, 1850, τ. II, σελ. 89. Κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρονολογίους, χυλινφόντος τοῦ *Μαδὶ (Μαχατῆ)* ἐν Βαγδάτῃ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ *Ἀροῦν (Ἀροῦν-οὐρ-ρασίτ)*, στρατεύσας κατῆλθε μέχρι Χρυσόπολεως, ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ *Εἰρήνης*, ἐν ἔτει 782, καὶ κτίσεν πολλὰ στοιχίνας ἀνέζευσεν. *Θεοφάν.* 6274 E. R.—A. Γραμμ. σελ. 193, E. R. Οἱ τοῦροι ἱστορικοὶ θέλουσι πολιουσίαν τῆς *Κιπλίως* ὑπὸ τοῦ Ἀροῦν ἐν ἔτει ἐγίρας 164+780 (*Helliot*; *Bibl. Or.* ἐν λ. Constantiniah), τὸν δὲ θάνατον τοῦ *Σεῖτι Μπατάλ Γαζή* καὶ τὴν ἐν τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐποικισθεῖσα κώμην (τῆ πρώην *Νακωλεῖαν*) ταρὴν ἐν ἔτει ἐγίρας 122+740 [*Ἐλλ. Φιλ. Σύλλογος* τ. Θ', Παράρτ., Αργ. σελ. XVII].

τᾶνος *Μεχεμὲτ ὁ Α'* εἶδεν ἀποπερατούμενα ἔνια τῶν ἐν Προύσῃ ἱερῶν καὶ φιλανθρωπικῶν αὐτοῦ ἰδρυμάτων, καὶ διέταξε τὴν θεμελιώσιν ἄλλων. Ἐπειδὴ δὲ δεινοεῖτο ἵνα ἀφορίσῃ αὐτοῖς καὶ δαψιλῆ πρόσδοτον [βακούριον], οἱ κατὰ τὴν σύσκεψιν παρευρισκόμενοι ἐν τέλει ὑπέμνησαν εἰς τὴν μεγαλειότητα αὐτοῦ ὅτι χωρία τινὰ καὶ κώμην ἐν τῇ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν περιοχῇ, καταληφθεῖσαι προσλαθόντως ὑπὸ τοῦ *Γαζή* Σουλτάν *Ἐρχάν*, αὐτοπροσώπως λαθόντος αὐτὰς ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἀπίστων, κῆθις περιήλθον εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἐν Κωνσταντινούπολει κρατούντος, διαρκούσης τῆς ἕνεκα τοῦ *Τιμούρ* μεσοβασιλείας· καὶ προσέθησαν ὅτι ταῦτα ἤδη ἀνακτώμενα· λίαν καταλλήλως ἀρμόσουσι προστιθέμενα εἰς τὸ περὶ οὗ ἐσκέπτετο βακούριον· ἐπιδοκιμάσας τὴν γνώμην ταύτην διώρισεν ὁ *Σουλτάνος* ἀρχηγὸν τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐκστρατείας τὸν *Ὀῦμούρ βέγην*, υἱὸν τοῦ *Τιμούρ τὰς*, ὅστις ἐπέλθων ἐκυρίευσεν τὸ *Χάροκε*, τὴν *Ἐσκι Γκεγπούζαν*, τὸ *Τάροντζη*, τὸ *Καρτάλ* καὶ τὸ *Πεντίκ*, τὰ ὅποια καὶ ὠρίσθησαν ὡς πρόσδοτος τῶν ἰδρυμάτων τοῦ εἰρημένου Σουλτάνου¹. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ, κατὰ τὸν ὀθωμανὸν ἱστοριογράφον *Ἄτᾶ*, καὶ τὰ εἰς τὰ ὑψηλὰ τῆς Χρυσόπολεως, περὶ τὴν *Τσαμίτζαν*, χωρία, τὸ *Κασηκίη*, τὸ *Βουλκουρλού* κατεκτήθησαν τότε ὑπὸ τοῦ σεβασμίου σέιχ *Ἰβράζ Φικκίχ*, συγγραφέως διαφόρων ποιημάτων· κατὰ τὸν αὐτὸν ἱστορικὸν ὁ *Σουλτάνος Μεχεμὲτ Α'* παρηκολούθει τὴν ἐκστρατείαν καὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ χωρίῳ *Νεουμανλί* διαμονὴν αὐτοῦ ἐξέδωκεν ἀρχομένου τοῦ μηνὸς *Σαφὲρ* ἐν ἔτει ἐγίρας 822 μπεράτιον, αὐτολεξεὶ παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἱστορικοῦ, δι' οὗ ὁ πόθος τοῦ *Ἰβράζ Φικκίχ*, ὅπως τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενον τιμᾶριον, τὸ καλούμενον *Λασιόν*², καταστῇ ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτοῦ κληρονομικόν, γνωστοποιήθῃς ἐπικυροῦται³. Τὸ χωρίον *Νεουμανλί* ἐστὶ τὸ κοινῶς *Μεουβέν κιὸ* ὀνομαζόμενον, ἔχον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τὸν τοῦ *Ἐρέν-κιὸ* ὁ μὴν *Σαφὲρ* τοῦ ἔτους ἐγίρας 822 ἤρξατο

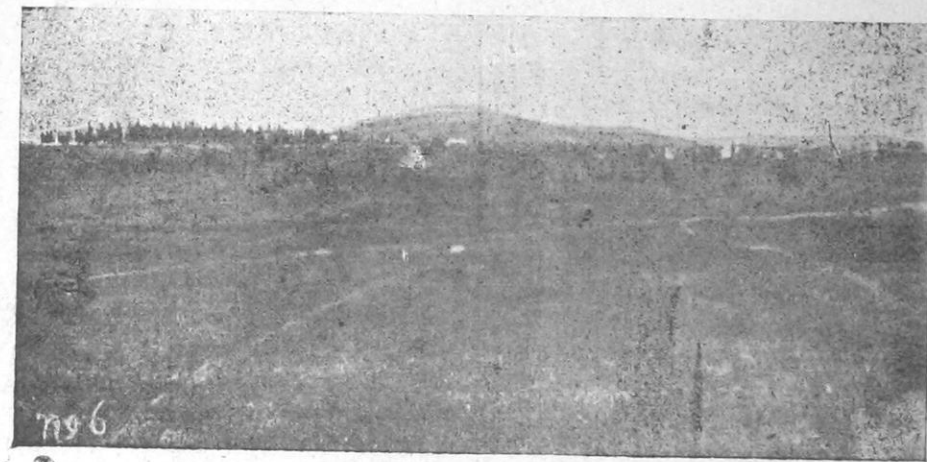
1. *Σατα-ε-τ-ίν* ἐνθ' ἄν., τ. Α', σελ. 295—296.
2. Κατὰ τὸν *Ἀχμέτ Βεφίχ*, ἐνθ' ἄν. ἐν λ. *Λασιόν*, 1, ἐστὶ κύριον ὄνομα· 2, ὄνομα ἐξέγοντος εἰδος ἱερακός· 3, ὄνομα ἀρχαίας τουρκικῆς φυλῆς· κατὰ τὸν *Bianchi*, πλήν τῆς πρώτης σημασίας, ἔχει καὶ τὴν τοῦ δούλου, τοῦ ὑπηρέτου.
3. *Ἄτᾶ* ταρίχ, τ. Α', σελ. 69—70.

καθ' ἡμᾶς τῇ 27 Φεβρουαρίου 1419 σωτηρίου ἔτους· περὶ τοῦ *Ἰβράζ Φικκίχ* γινώσκουμεν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς ἐν Χρυσόπολει ἱεράς ἐκκλησίας τοῦ Προφήτου *Ἡλιού* [ἐκ τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως περὶ τοῦ νεκροταφείου] ὅτι ὁ *Σουλτάνος Μεχεμὲτ ὁ Τσελεμπίς* δέδωκεν αὐτῷ ὡς βακούριον κληρονομικὸν σὺν ἄλλοις καὶ τὴν *Γκεγπούζαν*, καὶ μεταξὺ *Τσαμίτζας* καὶ τῆς νῦν χριστιανικῆς συνοικίας τῆς Χρυσόπολεως διαφόρους ἐκτενεῖς γαίας, ἐφ' ὧν εὑρηται καὶ τὰ νεκροταφεία τῶν Ὀρθοδόξων καὶ Ἀρμενίων. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν *Δεσβίτης* τις, περιφράξας γῶρον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Μεγάλης *Τσαμίτζας* καὶ μνημεῖα παγιώσας, καθιέρωσεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ *Ἰβράζ Φικκίχ*, πεσόντος δὴθεν ἐκεῖ ἐν φρονικωτάτῃ μάχῃ πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς, πρὸ τῆς ὁποίας, προσεμνήχῃ

καὶ δεήσῃ αὐτοῦ, θεῖα νεύσει, ἀνωρύχθη τὸ παρ' αὐτῇ φρέαρ μὲν νῦν, λάκκος δὲ, ὀμβρίμων ὑδάτων πλήρης ὢν, ὅτε παῖδες ἡμεῖς ἀνηρχόμεθα ἐκεῖ.

τὴν εἰδησιν, ἢν παραδίδωται ἡμῖν ὁ *Ἐβλιὰ-τοσελεμπίς* [ἐνθ' ἄν.], ὅτι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ *Σουλτάνος Μεχεμὲτ ὁ Β'*, ὁ Πορθητής, ἀνέκτησε δὴθεν τὸ φρούριον τῆς *Γκεγπούζης*, θεωρούμεν ἄνευ τινὸς ὑποστάσεως.

Ὡς ἐπὶ τῶν *Ρωμαίων*, ὡς ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ὀθωμανῶν, ἡ *Γκεγπούζα*, μέχρις οὗ ἢ μετὰ τῆς Ἀσίας συγκοινωνία ἤρξατο γινόμενη πρῶτον δι' ἀτμοπλοικῆς ὑπηρεσίας, ἐσχάτως δὲ διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἦτο ταχυδρομικὸς σταθμὸς καὶ κατάλυμα, πρῶτον μὲν τῶν ἀπὸ

Ἡ πόλις Γκεγπούζα

τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἀπερχομένων, τελευταῖον δὲ τῶν ἐκ ταύτης εἰς ἐκείνην ἐρχομένων ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ διὰ πλείστων, προσφόρων ταῖς τῶν ὁδοιπορούντων ἀνάγκαις καθιδρυμάτων, οὐ μὴν καὶ φιλανθρωπικῶν χάριν τῶν πτωχῶν, προικιζομένη διετέλει· οὕτως εὑρίσκουμεν ἐν αὐτῇ *μετζιλ-χανέν*, ἦτοι ταχυδρομικὸν σταυλον, κερβάν σεράγιον, τεμένη, λουτρῶνα, ἱμαρέτιον [πτωχοτροφεῖον], ὑδρογωγία καὶ λοιπά, ἰδρύματα διαφόρων φιλανθρωπῶν ἀνδρῶν, περὶ ὧν ποιησόμεθα λεπτομερῆ πως λόγον, ἀφ' οὗ προτάξωμεν τὴν περιγραφὴν τῆς τοποθεσίας τῆς κωμοπόλεως.

Ἡ *Γκεγπούζα* ἐστὶ συναφισμένη ἐπὶ ὄρο-πεδίου ὀπωσοῦν ὑψηλοῦ, εἰς ἐπίμηκες μάλλον

σχῆμα ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον· ἀπέχει τοῦ μὲν λιμένου τοῦ νῦν *Ἐσκι-Χισάο* λεγομένου μίαν περίπου ὥραν πεζῶν, τοῦ δὲ τῆς Ἀριζόους δύο· ὁ σταθμὸς εὗρηται ἐν χιλιόμετρον πρὸς νότον μακρὰν τῆς κώμης· ἢ μεταξὺ ὁδὸς ἐν φυσικῇ καταστάσει διέρχεται παρὰ τὸ συναφές ταῖς οἰκίαις κυριασσόφυτον εὐρὺ νεκροταφείον· ἀπὸ τῶν ἀνοικτῶν μερῶν τῆς κώμης ὁ θεατὴς ἔχει περὶ αὐτὸν ἐκτενή ὀρίζοντα καὶ πέρεται ἐπισκοπῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρος τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου καὶ τῶν ἐκατέρωθεν αὐτοῦ θελικτικῶν ἄκτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ποικιλόμενον καὶ εὐχαιρὸν ἔδαφος τῆς Θυνίας. Ἡ λαμπρὰ αὕτη θέα τοσοῦτον ἐμάγευσε τὸν *Ἀβγουστον Βουοβέκιον*, ἐν ἔτει 1553 ἐπισκεφθέντα τὴν *Γκεγπούζαν*, ὥστε ἐχαρακτήρισεν

σουλτανικού θρόνου κύριος, φιλιώς ἔχων πρὸς τοὺς ἐν Βυζαντίῳ. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀνάγεται ἡ πρώτη πρῆσις τοῦ *Φαζλ-ουλ-λάχ*¹. Τὴν δευτέραν ὀρίζουσιν οἱ ὀθωμανοὶ συγγραφεῖς εἰς τὸ ἐγίρας ἔτος 826, ἀρξάμενον τῇ 15 Δεκεμβρίου 1422· ἀποτέλεσμα αὐτῆς λέγουσι τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς ἀπὸ Ἰουνίου μέχρι 6 Σεπτεμβρίου 1422² διεξαχθείσης ὑπὸ τοῦ Σουλτάν *Μουράτ Β'*, τῶν αὐτῶν συνθηκῶν ἀνανεωθεισῶν³, τουτέστι τῆς πληρωμῆς τοῦ «εἰς τρισμυρίους χρυσίους»⁴ τεταγμένου ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου *Βαγιαζήτ Α'* ἐτησίου ἐπιδόματος. Οἱ ἡμέτεροι τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας ταύτης εἰς ἰδίαν πολεμικὰς ἀρετὰς ἀποδιδόσασιν, οὐδ' ἐνταῦθα μνημονεύοντες μεσολαβήσεώς τινος τοῦ *Φαζλ-ουλ-λάχ*⁵.

Ὁ *Φαζλ-ουλ-λάχ* ἤγειρεν ἐν Γκεγπούζῃ τεκὲν καὶ μαυσωλεῖον, ἐν ᾧ καὶ τέθαπται, ὑψιστάμενα καὶ σήμερον· οἱ γράψαντες τὰ *Βυθινικά* ἐσφαλμένως ὀνομάζουσιν αὐτὸν *Φεΐζουλλάχ* καὶ λέγουσιν ὅτι οὗτος «μετακομίσας τὴν ἐκ Λιβύσσης (: ὕλην τὴν τότε σφζομένην ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ *Ἀννίβα*, ἤγειρε τέμενος λαμπρόν, οὗ οἱ τοῖχοι κοσμοῦνται ἐκ πορσελάνης, αἱ δὲ θύραι ἐξ ἑλεφαντίνων ὀστέων τετορνευμένων, καὶ ὁ θόλος εἶναι ἐγγεγλυμμένος, φέρων τεμάχια Κορανίου, γεγραμμένα διὰ γραμμάτων ἀρχαίων, κουφικῶν καλουμένων, ἐνθα εἰσέτι εὐρηται καὶ Κοράνιον ἀρχαιογράφον, ὅπερ ἐσχάτως ζῶν ὁ Σουλτάν *Μετζήτης* ἠσπᾶσθη, μετενεγκὼν αὐτό, ὅτε ἦλθεν εἰς *Χάρακα*»⁶. Ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὸ τζαμίον τοῦ *Τσομπάν Μουσταφά πασᾶ* καθὰ δὲ εἶπομεν, ἐπὶ τῶν βωμαϊκῶν ἐτι χρόνων

πλάξ μόνη ἐδείκνυε τὸν τάφον τοῦ *Ἀννίβα*, οὐδ' ὑπῆρξεν οἰκοδομὴ διασφζουσα ὕλην ἐπὶ *Φαζλ-ουλ-λάχ*. Οὗτος ἤγειρε καὶ ἐν Καλλιπόλει εὐεργετικὰ ἰδρύματα (χαϊράτ), τεκὲν (χανκχ) καὶ δημοσίου ὠφελείας (μεμπεράτ), κατὰ τὸν *Ἀαλήν*, οὗ πατρὶς ἦν ἡ πόλις αὐτή.

Γαζῆ Σερτάρ Ἰβραχίμ πασᾶ τσεδμεδῆ.

Ἄγνωστου ἡμῖν χρόνου καὶ δράσεως τυγχάνει ὁ ἀνὴρ· οὗτος, τὸ ἀνυδρον τῆς Γκεγπούζης βλέπων, ἐδαπάνησεν ἐξ ἰδίων εἰς τὴν ἀνόρυξιν φρεάτων, κειμένων εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, καλυφθέντων διὰ θόλων ὑπογείων, διωχέτευσεν, ἐνώσας τὰ ὕδατα αὐτῶν, ἀντλούμενα διὰ τῶν λεγομένων *τολαπίων*, μέχρι τῆς πόλεως καὶ ἀνήγειρεν ἐν τῇ ἀγορᾷ κρήνην· ἐξ αὐτῆς διανέμονται ὕδατα εἰς διαφόρους ἄλλας κρήνας καὶ εἰς τὸν λουτρῶνα τῆς κωμοπόλεως. Ὁ φιλόανθρωπος ἰδρυτὴς ὠρίσε καὶ βακούφιον (= εἰσόδημα), πρὸς συντήρησιν τοῦ ἰδρύματος αὐτοῦ· ἐν ἔτει 1893 ἡ μὲν κρήνη ἦν κατὰξηρος, διάφοροι δ' ὠφείλον ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας γροσίων· τὸ ὑπουργεῖον τοῦ ἐρχορίου ἐκαλεῖτο εἰς λήψιν τῶν δεόντων μέτρων¹. Ὁ αὐτὸς καλεῖται προσέτι καὶ *Σισμάν Ἰβραχίμ πασᾶς*. Ἡ κρήνη κεῖται ἐν μέσῳ πλατείας, περὶ ἣν εἰσι καφενεῖα καὶ ὁ μέγας λουτρῶν (τσιφτὲ χαμάμ), διηρημένους εἰς ἀνδρῶν καὶ γυναικείων.

Ἡ ταυτότης τῆς πόλεως.

Ἀναγράφαντες ἐν τοῖς ἄνω τὰς ἱστορικὰς εἰδήσεις, ὅσαι ἀπαντῶσι σχετιζόμεναι πρὸς τὰ τρία ὀνόματα, τὸ τῆς *Λιβύσσης*, τὸ τῆς *Δακίβιζης* καὶ τὸ τῆς *Γκεγπούζης*, ἐρευνήσωμεν ἤδη καὶ τὰς γνώμας, ὅσας ἐξήνεγκον οἱ νεώτεροι ἐπὶ τοῦ θέματος, ἐὰν αἱ τρεῖς αὗται διάφοροι ὀνομασίαι ἀνήκωσιν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν.

Ἐκ τῶν ἀναγεγραμμένων χωρίων τῶν συγγραφέων τῶν διαφόρων χρόνων, ἐξάγομεν ὠρισμένως, ὅτι κατὰ τὸ μέσον τῆς μεταξὺ Χαλκηδόνος ἢ Χρυσπόλεως καὶ Νικομηδείας ὁδοῦ ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει κώμη, πόλις, οὐ μικρὰν μὲν τῆς Θαλάσσης, ἀλλὰ τοσοῦτον πλησίον αὐτῆς, ὥστε καὶ τὸ παράλιον, τὸ ἐπὶ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου ὡς λιμὴν ἢ σκάλα

1. *Μεζμετ Ἐτίπ* ἐνθ' ἄν. — *Hammer*; Reise nach Brussa, Pest, 1818, σελ. 163—164. — *Σαμπάχ* ἑφημερίς Κ. πόλεως, φύλ. 1 Μαΐου 1893 [1309].

αὐτῆς χρησιμεῖον, ὁμωνύμως ἐκφέρεσθαι· ἡ κώμη αὕτη ἀπὸ τοῦ χρόνου τῶν βασιλείων τῆς Βυθινίας μέχρι τοῦ τετάρτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος ἐκαλεῖτο *Λίβυσσα*· μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων *Δακίβιζα*· καὶ ἀπὸ τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας *Γκεγπούζα* ἢ *Κεῖβιζα*. Περὶ τῆς πρώτης ἐπωνυμίας λέγεται, ὡς εἶδομεν, ὅτι παρήχθη ἀπὸ παρχρῆντος ποταμοῦ *Λιβύσσου*· περὶ τῆς δευτέρας, οὔσης λίαν περιέργου, οὐδὲν εὑρομεν· περὶ δὲ τῆς τρίτης οὐδεμία χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι μικρὸν παραφθαρὲν καὶ τὴν πρώτην συλλαβὴν ἀποβαλὼν, καίτοι οὐδαμοῦ εὐρηται ἄνευ αὐτῆς γραφόμενον, τὸ βυζαντινὸν ἐστὶν ὄνομα. Διὰ ταῦτα ἐτχηματίσαμεν τὴν πεποίησιν ὅτι τὴν *Λιβύσσαν* ὑποκατέστησεν ἡ *Δακίβιζα*· ὡς πάντα τὰ ἀρχαῖα Ὀδοιπορικά, μνημονεύοντα συνάμα καὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀννίβα, ὀρίζουσι τὴν *Λιβύσσαν* ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγάλης ὁδοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος εἰς Νικομηδείαν καὶ λέγουσιν αὐτὴν τυχιδρομικὸν σταθμόν, οὕτω καὶ οἱ μεταγενέστεροι λέγουσι τὰ αὐτὰ περὶ τῆς *Δακίβιζης* καὶ τῆς *Γκεγπούζης*. Ἐπομένως, ἀρ' οὐ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου εὐρίσκομεν τὰ αὐτὰ πράγματα, ἔπεται ὅτι αἱ τρεῖς διάφοροι ἐπωνυμίαι σημαίνουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κώμη ἢ πόλιν.

Ἐν τούτοις ὁμως νεώτεροι ἐρευνηταὶ ποικίλας ἐξήνεγκον γνώμας, δεικνύσας μέγαν αὐτῶν πλάνην. Ὁ *Λεουγκλάβιος*, ἔχων ὑπ' ὄψει, φαίνεται, τὸν *Πτολεμαῖον*, ἐν ταῖς μεσογειοῖς πόλεσι καταλογίζοντα τὴν *Λιβύσσαν*, καὶ ἀποδεχόμενος τὴν *Γκεγπούζαν* παράλιον, θεωρεῖ ταύτην κατέχουσαν τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ἀστακοῦ μᾶλλον ἢ τῆς *Λιβύσσης*, ἣν τοποθετεῖ μεσογειότερον, παρὰ τὴν περιώνυμον *Νίκαιαν*, ἐνθα ἦν χωρίον *Λεβούζα* καλούμενον· καὶ ἐκλαμβάνων αὐτὸ παρεφθαρμένον ὄνομα τῆς *Λιβύσσης* τοῦτο θεωρεῖ ἐπέχον τὴν διάσημον κώμη¹. Πρόδηλος ἡ πλάνη. Ὁ *Δουκάγγιος*, φρονῶν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ *Guibert*, συγχρόνου ἱστορικοῦ τῶν Σταυροφοριῶν, ἀναφερομένη *Civiza, Civizena civitas* ἐστὶν ἡ παρὰ *Λεουγκλαβίῳ* *Geivise* καὶ τοῦτον ἀντιτάσσων εἰς τὸν *Βουσβέκιον*, εἰπόντα ὅτι ἡ διὰ τὸν τάφον τοῦ Ἀννίβου περικλεῆς ἀρχαία *Λιβύσση* ἐστὶν ἡ *Γκεγπούζα*, ἀποφαίνεται ὅτι αὕτη κατέχει τὴν θέσιν, κατὰ μὲν τὸν *Λεουγκλάβιον*, τῆς Ἀστακοῦ, κατ' αὐτὸν δὲ (τὸν *Δουκάγγιον*), τῆς *Κιβωτοῦ*, τῆς πολλὰ-

κίς ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν μνημονευομένης¹. Ὁ *Leake* ὑποτίθησι μὲν τὴν *Γκεγπούζαν* οὖσαν τὴν τῶν Βυζαντινῶν *Δακίβιζαν*, ἀλλ' ἀναζητῶν ἐν τῇ ὑπὸ τῶν Ὀδοιπορικῶν ὀριζομένη ἀποστάσει τῶν 36—39 μιλίων ἀπὸ τῆς Χαλκηδόνος τὴν *Λιβύσσαν* καὶ εὐρίσκων εἰς τὸσαύτην ἀπόστασιν χωρίον ὀνόματι *Μαλιούμ*, τοῦτο νομίζει εἶναι· ἐκ τυπογραφικοῦ βεβαίως παροράματος φέρεται τὸ ὄνομα τοῦτο *Malsum* καὶ *Maldysem* παρὰ τῷ ἄγγλῳ περιηγητῇ², ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ *Moualim* κιοῖ, ἧτοι διδασκάλου χωρίου, κοινῶς *Μαλιούμ κιοῖ* προσφερομένου, ὅπερ ὁ *Χάμμερ*, διαπλάσας ἀρχαῖόν, γράφει *Μαχάλετ-ουλ-ἀλιμὲ* καὶ μεθερμηνεύει «τόπος, συνικία τῶν Ἀλιμῶν», οὕτω καλουμένων τῶν ἐν πάτῃ τέγγῃ ἠδυσπαθοῦς μικητικῆς γεφυρικῶν αἰγυπτίων χορευτριῶν³. Ἄξιον πράγματι μεγίστης ἀπορίας ἡ τοιαύτη τοῦ ὀνόματος παρεξήγησις ὑπὸ τοῦ διασημοῦ Ἀσιανολόγου. Ἐτερος ἄγγλος περιηγητὴς, ὁ *Ainsworth*, τὴν τοῦ *Πλουτάρχου* περιγραφὴν τῆς *Λιβύσσης* εὐρίσκει ἀκριβῶς ἐφαρμοζομένην εἰς τὴν θέσιν τοῦ πολὺ ἀπωτέρω κειμένου χωρίου *Χάρακος*, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν τῆς *Γκεγπούζης*⁴. Περιττὴ ὄλως τῆς γνώμης ταύτης ἀνασκευή. Ὁ *D'Anville*⁵, συμφώνως τῷ *Fulvii* [ἐνθ' ἄν.], καὶ ἄλλοι θεωροῦσι *Λιβύσσαν* τὴν νῦν *Γκεγπούζαν*, καὶ τὴν γνώμην αὐτῶν θεωροῦντες ἀναμρισητήσιμον, ἀπαζόμεθα αὐτὴν πληρέστατα.

Προσθήκη κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1900. — Ὁ *O. Schwab* ἐν σελ. 1661 τῆς *Berliner Philologische Wochenschrift*, 1895, ἐπραγματεῖται τὴν θέσιν τῆς *Λιβύσσης*, τυχθείσης ὑπὸ τοῦ *Kiepert* παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Δῖλ, προθίς εἰς βαθεῖαν ἐπιτοπίως ἐξέτασιν. Τὴν εἰδήσιν ἐμάθομεν ἐκ μνείας τοῦ *E. Oberhammer*, *Geogr. Jahrbuch*, XXII· τὴν πραγματείαν μὴ ἔχοντες ὑπ' ὄψει, ἀγνοοῦμεν τὴν γνώμην τοῦ *Schwab*· ἀλλ' ἡμεῖς πεπεισμένοι διατελοῦμεν ὅτι τὸ Δῖλ, ἡ Γλωσσα, ἐπέχει τὸν Πελεκανόν, περὶ οὗ, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἔχομεν ἄρθρον ἰδιαίτερον.

1. *Ducange*; Hist. C/ple, notes sur Villeh, CCXL.

2. *Leake*; ἐνθ' ἄν.

3. *Hammer*; Umblick & Reise κτλ. σελ. 163.—*Texier*; ἐνθ' ἄν.

4. *Ainsworth*; ἐνθ' ἄν., σελ. 18, 20.

5. Παρὰ *Bianchi*, ἐνθ' ἄν.

1. *Leunclavius*; Pand. Turc., § 74, 153.

Εἶπομεν ὅτι ἡ Λίβυσσα ἦτο τοσοῦτον τῆς θαλάσσης πλησίον, ὥστε τὸ ἐπὶ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου παράλιον, τὸ χρησιμεῖον ὡς λιμὴν αὐτῆς ἢ σκάλα, ἔφερε τὸ αὐτὸ ὄνομα, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἄλλοι μὲν τῶν συγγραφέων παραθαλάσσιον καὶ ἄλλοι μεσόγειον λέγουσιν αὐτήν· τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἐρεξῆς καὶ διὰ τὴν Δακίβιζαν, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν Γκέγπουζαν.

Οἱ τῆς Γκεγπούζης κάτοικοι, οἱ προτιμῶντες τὴν διὰ πλοίων ἐκ τῶν λιμένων Ἐσκι

Χισάρ ἢ Δάριτζα εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταβάσιν ἢ ἐπὶ ἄνοδον ἀποπλέοντες καὶ καταπλέοντες ἔλεγον ὅτι ἤρχοντο ἀπὸ τὴν Γκέγπουζαν εἴτε ἔπλεον εἰς Γκέγπουζαν· οὕτως ὁ Σεσίτης, παράλιον νομίσας τὴν πόλιν, ὅτε, ἀποπλεύσας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἔπλεον εἰς τὸν Νικουηδείασιον κόλπον, οὐρίου ἀνέμου πνεύσαντος, ἔρθετε, λέγει, εἰς τὸ ἀκρωτήριο Γκέγπουζε ἢ Γκεγνέλιζε ἀναφέρων δὲ τὰ κτίσματα τοῦ *Tsoμπάν Μουσιαφά* καὶ μὴ βλέ-

Ὁ τάφος τοῦ Ἀννίβα

πων αὐτά, «κατὰ τὸ παρόν, γράφει, οὐδὲν ὁρατὸν ἐστὶν ἀκρωτήριο, εἰς ἀπόστασιν τοῦ ὁποίου εὐρηται χωρίον λεγόμενον *Mahona* μεθ' ἑνὸς χανίου», καίτοι, λέγει, ὅτι ἡ Γκέγπουζα ἐστὶ *κασαμπᾶς* (κωμόπολις), κατοίκους ἔχουσα Τούρκους, καὶ ἐξ ἑλλίλια τῆς θαλάσσης ἀπέχουσα¹.

1. Sestini; viaggio da C/poli a Bassora, 1786.

Ὁ τάφος τοῦ Ἀννίβα.

Τὸν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ τάφου τοῦ Ἀννίβα εἰς τὴν Γκέγπουζαν μεταβαίνοντα ὁ ὁδηγὸς

σελ. 5—7. Ἡπατήθη οὗτος καὶ εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ *Mahona* λεγόμενον ἀνύπαρκτον χωρίον· πιθανῶς πρὸ τοῦ χανίου προσωρισμένη ἔμενε *μαούνα* (φορτηγίς), ὅτε ἠρώτησέ τινα περὶ τοῦ μέρους· τοῦ δ' ἀποκρινομένου *μαούνα* ἐστὶν ἐκεῖ, ὁ περιηγητὴς ἐξέλαβεν ὄνομα τοῦ μέρους τὴν λέξιν καὶ ἐσημειώσατο αὐτό.

ἄγει εἰς τὴν κορυφὴν λοφίσκου, ἀπέχοντος πλείον ἢ ἡμίσειαν ὄραν ἀπὸ τῆς πόλεως, νοτιοανατολικῶς αὐτῆς· ἡ κορυφὴ τοῦ λοφίσκου, ἡ πόλις Γκέγπουζα καὶ ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς σχηματίζουσιν ἰσοσκελὲς τρίγωνον· ἡ πόλις εὐρηται· πρὸς βορρᾶν, ὁ σταθμὸς πρὸς νότον καὶ ὁ λόφος πρὸς ἀνατολὰς· ἐπὶ τοῦ ὄροπέδιου τούτου δύο γηραιὰ κυπάρισσοι ἐν γραμμῇ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον ὀρίζουσι τάφον μήκους δύο σχεδὸν γαλλικῶν μέτρων, περὶ ὃν ἀτάκτως διεσπαρμένα εἰσι ποικίλα λιθάρια. Παρὰ τὴν πρὸς νότον κυπάρισσον ἴσταται ὀρθὴ πλάξ ἐκ γρανίτου, ἔχουσα ὕψος ἑνὸς γαλλικοῦ μέτρου, πλάτος τριάνοντα καὶ πᾶχος δεκαπέντε περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, ἄνευ οὐδενὸς σήματος· παρὰ δὲ τὴν πρὸς βορρᾶν κυπάρισσον κεῖται κατὰ γῆς ὀγκῶδες τμήμα πέτρας συνήθους· ἐπὶ ὀμαλῆς πρὸς μόνον τὸ ἄνω μέρος αὐτῆς ἐπιφανείας διεκρίναμεν, διὰ σμίλης ἢ ἐτέρου ὀξέος ἐργαλείου λαξευθέν, τὸ

κόσμημα τοῦτο· παρατηροῦντες αὐτὸ τε καὶ τῆς πέτρας τὸ ἄμορρον, ἐπίεσθημεν ὅτι οὔτε εἰς οἰκοδομὴν ποτε, οὔτε εἰς στολισμὸν οἰκοδομῆς εἴτε εἰς ἄλλην τινὰ χρῆσιν ἐχρησιμοποίηθη ἡ πέτρα αὕτη· πιθανώτατα ποιμήν, ἢ ἄεργός τις, πρὸ αἰῶνων πάντως, διότι ἐκ τῆς πολυκαιρίας αἱ γραμμὴ τοῦ κόσμηματος κατήνησαν δυσδιάκριτοι, παιδιᾶς χάριν καὶ τέρψεως, εὐρὼν ὀμαλὴν τὴν ἐπιφανείαν, ἐσχάλισε τὸ κόσμημα, τῆς πέτρας κατακειμένης ἐκεῖ ἐπὶ τόπου.

Τούρκος πτωχός, ἐκεῖ διημερεύων, δέχεται προσφοράς τῶν ἐπισκεπτῶν καὶ τῶν ἐν τῇ κώμῃ καὶ τοῖς περίξ κατοικούντων εἰς ἔλαιον, κηρία ἢ χρήματα καὶ μετὰ θρησκευτικῆς ὄντως εὐλαθείας καθ' ἑσπέραν ἀνάπτει ἐπὶ τοῦ τάφου κανδήλαν ἢ τὰ κηρία· οἱ περίοικοι Ὁθωμανοὶ θεωροῦσι τὸ μνημα θεοφιλοῦς Μουσουλμάνου ἐκ τῶν ὑπὸ τὸν Σουλτᾶνον Ὁρχᾶν ἐλθόντων εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας καὶ πολὺν ἀποδιδόσιν αὐτῷ σεβασμὸν, ἀπεδεχόμενοι παρ' αὐτοῦ θεραπείας ἀσθενῶν, ἐρ' ᾧ καὶ πολλάκις αὐτοπροσώπως ἔρχονται εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ.

Ἄρα γε τὸ χῶμα τοῦτο καλύπτει τὰ ὄσπᾶ τοῦ διασήμεου ἀφρικανοῦ στρατηγοῦ; ἢ ἀπ' αἰῶνος εἰς αἰῶνα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν μεταβιβαζομένη παράδοσις ἢ μόνη ἐστὶν ἡμῖν ἐνδειξις. Ὁ *Chevalier* πιθανὸν λέγει, ὅτι

¹ Ἐλλ. Φιλ. Σύλλογος.

λείψανα τοῦ Ἀννίβα κεκλεισμένα εἰσὶν ὑπὸ τὸν λοφίσκον, περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ προσκαλεῖ τοὺς περιηγητὰς εἰς ἀνόρουξιν αὐτοῦ πρὸς ἐπιθεβαίωσιν¹. Ὁ *J. Mordtmann* ἐξέφρασεν ἐνδοιασμούς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ τάφου τοῦ Ἀννίβα καὶ, στηριζόμενος εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ *Leake*, προτιμᾷ τὴν γνώμην, καθ' ἣν ὁ τάφος ἐκεῖτο χαμηλότερον τῆς Γκεγπούζης, πλησιέστερον δὲ τῆς ἀκτῆς καὶ τῆς κοίτης ποταμοῦ². Ἐν ἔτει 1889 ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γερμανικῆ Ἐκδρομικῆ Λέσχῃ (*Deutsche Excursion-club*) ἐπισκέψατο τὸν τάφον καὶ ἐφωτογράφησεν αὐτόν· μέλος τότε τυγχάνοντες καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν τὴν φωτογραφικὴν εἰκόνα, ἣν παρεθέμεθα ἀνωτέρω.

Ἐπιγραφαὶ Γκεγπούζης.

Οὐδεμίαν σχεδὸν ἔχομεν ἐκ Γκεγπούζης ἐπιγραφὴν, ἀφ' οὗ τὴν ὑπὸ τοῦ *A. Mordtmann* εὑρεθεῖσαν ἐν αὐτῇ καὶ ἐν ἔτει 1863 δημοσιευθεῖσαν, ἕνα ἀκριβῶς πρὸ αὐτοῦ αἰῶνα ἕτερος περιηγητὴς εἶδε καὶ ἀντέγραψεν ἐν *Χαρταλιμῇ* (*Karthal*), ὡς παρακατιόντες ὀψόμεθα. Ὁ *Leake* μόνην ἐνδειξιν ὅτι ἡ Γκέγπουζα κατεῖχε θέσιν ἑλληνικῆς πόλεως εὑρε κεκοσμημένην ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν· μετ' αὐτὸν ὁ *Ainsworth* εἶδεν ἄνευ ἐπιγραφῆς μαρμαρίνην σαροκοράγον, χρησιμεύουσαν τότε ὡς ποτίστραν τῶν ἐν τῷ *Μενζιλ-χανῆ* (ταχυδρομικῷ σταύλῳ) ἵππων. Εὐτυχέστεροι ἐφάνημεν ἡμεῖς, ἰδόντες ἐπίσης μαρμαρίνην σαροκοράγον ἐν τῇ περιοχῇ κατηδαφισμένου ἐλαιοτριβείου. φέρουσαν τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν, ἐν ἀρίστη μὲν καταστάσει διατηρουμένην, φέρουσαν ὁμῶς γραμματικὰ τινὰ σφάλματα καὶ λεκτικὰς ἑλλείψεις· εἰς τὸν 2 στίχον ἀντὶ «ἐμυτῆν» ἀρμόζει «ἐμυτῆ», καὶ ἀντὶ τῆς «συν» ἢ πρόθεσις «ἐν»· εἰς τὸν 4 στίχον ἀντὶ τῆς ὀνομαστικῆς πτώσεως (θεθείσης πιθανῶς ἐκ μιμήσεως τοῦ ἐν τῷ α' στίχῳ ἐπίσης, ὀρθῶς ὁμῶς, εἰς τὴν αὐτὴν πᾶσιν ἐκφερομένου ἐπωνύμου τῆς *Φιλιπῆς*), ἀρμόζει ἢ δοτικὴ εἰς τὸ ἐπώνυμον τοῦ Σωκράτους· τοῦτο δὲ ἐξάπαντος ἑλλειπτικῶς θεημιμένον ἐστίν, ἀντὶ «ὁ καὶ Εὐπούς» ἢ μᾶλλον ἀντὶ τοῦ «ὁ καὶ Εὐπολις», ἐκεῖνο μὲν ὄν πρωτοφανὲς ὄνομα κύριον, τοῦτο δὲ σύνθετος. Τὰ λοιπὰ γραμματικὰ λάθη εἰσὶν εὐνόητα.

1. *Chevalier*; voyage de la Propontide et du Pont-Euxine. Paris, 1800, σελ. 39.

2. Ὁ ἐν Κων/πόλει Ἐλλ. Φιλ. Σύλλ. τ. 12', σελ. 193.

1. ΗΦΚΑΙΜΑΛΤΡΩΗΝΤΑΗ
ΖΩΣΑΕΜΑΥΤΗΝΤΗΝΠΥΑΙΛΟΝΤΑΥΤΗΝΕΘΗΚΑΣΥΝΤΩΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕ
ΤΟΠΩΚΑΙΤΩΓΛΥΚΥΤΑΤΩΜΟΥΑΝΔΡΙΑΥΡΗΛΙΩ

ΣΟΚΩ ΕΚΥΡΠΑΟΤΕΗ

5. ΚΑΙΒΟΥΛΟΜΑΙΜΕΤΑΤΟΚΑΤΑΤΕΘΗΝΑΙΗΜΑΣΜΗΔΕΝΑΕΤΕΡΟΝ
ΤΕΘΗΝΑΙΕΙΣΤΗΝΠΥΑΙΛΟΝΤΑΥΤΗΝΕΙΜΗΕΑΝΕΠΕΙΞΕΙΤΕΚΝΟΝ
ΗΜΩΝΟΣΔΑΝΠΑΡΑΤΑΥΤΑΠΟΙΗΣΙΔΩΣΕΙΠΡΟΣΤΕΙΜΟΥΤΩ

ΤΑΜΕΙΩ ΧΑΦ ΚΑΙΤΗΠΟΛΕΙ ΧΒΦ ΚΑΙΤΗΑΡΒΙΛΕΙΑΝΩΝΚΩΜΗ ΧΑ

10. ΧΑΙΡΕΤΕ

Ἀναγινώσκωμεν λοιπὸν διωρθωμένην τὴν ἐπιγραφὴν οὕτω·

Φιλητή, ἢ καὶ Ματρῶνα

ζῶσα ἐμνητὴ τὴν πύelon ταύτην ἐθήκα ἐν τῷ

[περιορισμένῳ

τόπῳ καὶ τῷ γλυκυτάτῳ μου ἀνδρὶ Ἀθηναίῳ
Σακράτει, θ[ς] καὶ Εὐπος (ῖ)

5 καὶ βούλομαι μετὰ τὸ καταθεθῆναι ἡμᾶς μηδένα

[ἕτερον

τεθῆναι εἰς τὴν πύelon ταύτην, εἰμὴ ἐὰν ἐπέξῃ

[τέκνον

ἡμῶν. Ὅς δ' ἀν παρὰ ταῦτα ποιήσει, δώσει

[προστίμου τῷ

ταμειῷ¹ λβ', καὶ τῇ πόλει λα', καὶ τῇ Ἀρβει-
[λιανῶν κώμῃ λα'.

Χαίρετε.

Ἡ «κώμη Ἀρβειλιανῶν» ἀπαντᾷ, ὑπὸ διαφόρους γραφάς, καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς, ἀνακαλυφθεῖσαις ἐν τῷ μεταξύ χώρῳ τῆς πόλεως Νικομηδείας καὶ τῆς κώμης Τούζλων, εὐρισκομένης ἐνα σταθμῶν ἐντεῦθεν τῆς Γαλαπύτης πρὸς τὴν πρωτεύουσαν· αἱ δὲ γραφαὶ αὗται εἰσι· α' Ἀρβειλιανῶν ἐν ἐπιγραφῇ προερχομένη ἐκ νεκροταφείου παρὰ τὴν Νικομηδείαν, περιληφθεῖσα ἐν τῷ C. I. G. ὑπ' ἀρ. 3785· β' Ἀρβιλλανῶν ἐν ἐπιγραφῇ, κειμένη ἐν τῷ ἐρωθ' ὀρθοδόξῳ ναῷ τῆς Ζωοδόγου Πηγῆς ἐν τῇ κώμῃ Τούζλων, δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χρ. Παπαδοπούλου ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμῶν 2596 (6/18 Ὀκτωβρίου 1877) φύλλῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφημερίδος «Νεολόγου» καὶ Ἀρβηλιανῶν κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς ὑπὸ Μ. Γεδεῶν, ἐν τῇ τότε συγγρῶν «Πρωῖα»²· γ' Ἀρβιλιανῶν ἐν

ἐπιγραφῇ προερχομένη ἐκ Νικομηδείας, δημοσιευθεῖσα κατὰ δύο ἀντίγραφα ὑπὸ τοῦ J. H. Mordtmann ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς ἐν Ἀθῆναις Γερμανικῆς Σχολῆς [τ. XII, σελ. 171, ἀρ. 4]· δ' Ἀρβειλιανῶν ἐν τῇ ὑφ' ἡμῶν δημοσιευομένη ἀνωτέρῳ ἐπιγραφῇ. Πᾶσαι αὗται αἱ διάφοροι γραφαὶ τοῦ ὀνόματος τῆς κώμης ἀναφέρονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κώμην, ἧς τὴν θέσιν ἀγνοοῦμεν· καὶ ἄλλα τοπικὰ ὀνόματα, ἐν βιβθυνικαῖς ἐπιγραφαῖς μνημονεύμενα, ἔχουσιν ἀνα κατάληξιν, ἅτινα παρατίθησιν ὁ J. Mordtmann [ἐνθ' ἀν.]· τοιαῦτα δ' εὐρίσκωμεν καθ' ἅπασαν τὴν Ἰλλυρικὴν χερσόνησον, πλεῖστα δὲ καὶ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ¹.

Ὁ Μ. Γεδεῶν λέγει· «ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναφέρεται πόλις καὶ κώμη Ἀρβηλα, περὶ ἧς οὐ γίνεται νεωτέρα μνεία· ἄρα [εἶπεν ἐν τῇ ἐφημερίδι «Πρωῖα» πρῶτος ὁ παραχρησάσας τὰς ἐπιγραφὰς Β. Ζώτος] οὐ μακρῶν τῶν Τούζλων ἐκεῖτο πολίχνη καλουμένη Ἀρβηλα» [ἐνθ' ἀν.]. Ἀπασαὶ αἱ ὑποδειχθεῖσαι ἐν τοῖς ἄνω ἐπιγραφαῖς παραλείπουσι τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ἐν ᾧ ἀναφέρουσι τὸ τῆς κώμης· ἐξ οὗ εἰκάζομεν ὅτι αὕτη ὑπήγετο διοικητικῶς εἰς πλησίον κειμένην πόλιν, οὐχὶ βεβαίως ὀνόνημον· ἐπειδὴ δὲ αἱ περὶ ὧν ἡμῖν ὁ λόγος ἐπιγραφαὶ προέρχονται ἐκ μερῶν πολὺ ἀφεστώτων ἀλλήλων, ἀπὸ Τούζλων μέχρι Νικομηδείας, ἀδύνατος ἀποθάλπει ὁ ὀρισμὸς τῆς κώμης τῶν Ἀρβηλιανῶν, ἐκτὸς νεωτέρων εὐρημάτων σχετιζομένων αὐτῇ². Εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμῶν 3785 τοῦ C. I. G. παρατεθειμέναι εὐρηγται εἰκασία:

1. Μ. Χουμούζης· Κρητικά, σελ. 44, κέ. — Πρὸς C. I. G., ἀρ. 3788.

2. Ὁ Γεδεῶν, ἐνθ' ἀν., σελ. 205), ἀγνοῶν τὰς ἄλλας μνείας, εἰκάζει τὴν θέσιν Ἀρβηλιανῶν εἰς τὸ Τσαίρ-οβᾶ.

1. Τὸ σημεῖον τοῦτο σημαίνει, ὡς γνωστὸν, δηνάρια.
2. Μ. Γεδεῶν· Ἀκρίτας καὶ Τούζλα· σελ. 200, σημ. 1 (Εἰκόν. ἡμερολ. 1896, ὑπὸ Ἰω. Ἰωαννίδου, ἐν Κων/πόλει, 1895).

τινὲς τοῦ Hase, καθ' ἃς ἡ κώμη αὕτη ταυτίζεται πρὸς τὸ Eribulo τοῦ Πεουτιγκερείου πίνακος, ὀρίζοντος αὐτὸ δώδεκα μίλια ἀφιστάμενον τῆς Νικομηδείας ἐπὶ τῆς ἀπ' αὐτῆς εἰς Νίκαιαν ἀγούσης, τὸ ἢ τὸν Ἐριβῶλον τοῦ Δίωνος, ἐπίνειον ἐπὶ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου, Hyribulum τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Ὀδοιπορικοῦ, τὴν παρὰ Πτολεμαίῳ Ἐριβοίαν· εἰς ταῦτα παρατηροῦμεν ὅτι τὴν μὲν Ἐριβοίαν ὁ Πτολεμαῖος τάσσει ἐν ταῖς μεσογείαις πόλεσι τῆς Βιθυνίας μετὰ τὴν Λίβυσσαν, τὸν δὲ Ἐριβῶλον ἢ τὸ Ἐριβῶλον ὁ Δίων ὀρίζει ῥητῶς λέγων «... Ἐριβῶλου τοῦ ἐπίνειου τοῦ καταντιπέρας τῆς τῶν Νικομηδείων πόλεως ὄντος...» ἱστορῶν ἅμα ὅτι ὁ ἐν αὐτῷ καταντήσας Μακρόνους διέπλευσεν ἐξ αὐτοῦ «εἰς τὴν Χαλικηδόνα» οὐ γὰρ ἐθάρσησεν ἐς τὴν Νικομηδείαν εἰσελθεῖν, φοβηθεὶς τὸν τῆς Βιθυνίας ἀρχοντα...»¹. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ἐριβῶλος, ὁ τοῦ Δίωνος ἐστὶ καὶ ὁ παρὰ τῷ Πεουτιγκερείῳ πίνακι καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἱεροσολυμιτικῷ Ὀδοιπορικῷ μνημονεύμενος, καὶ ὁ κατὰ τὸν ἕνατον αἰῶνα ἐν τῷ συναξαρίῳ Νικήτα πατρικίου τοῦ ὁμολογητοῦ ἀναφερόμενος Ἐριβῶλος, ἐν ᾧ προάστειον ἀφίερωται ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μονῇ τῆς Χρυσονίκης². Ἐπομένως οὐκ ὀρθῶς ὁ Γεδεῶν [ἐνθ' ἀν., σελ. 198] νομίζει τὸ Ἐριβῶλον τοῦ Συναξαριστοῦ κείμενον πλησίον τοῦ Παντειγίου. Φρονῶμεν δ' ἐπὶ πᾶσιν ὅτι μετὰ τὸ Ἐριβῶλου καὶ Ἀρβηλιανῶν κώμης οὐδεμία ὑπάρξει σχέσις δύναται.

Ὁ Hammer [ἐνθ' ἀν., σελ. 156] τὸ παρὰ τὸν ποταμὸν Δράκοντα εὐρισκόμενον πολίχνην Ἐρέγλι νῦν καλούμενον, λέγει ὅτι τὴν Ἐριβοίαν καὶ Ἐριβῶλον φαίνεται δ' ὅτι τούτῳ ἔπειτα καὶ ὁ Texier [Asie Mineure, σελ. 70, ἐκδ. Un. Pitt.], ὁ Leake ἐν τούτοις τῷ Δίῳι ἀναμφιβόλως ἐπόμενος, ἀκριβῶς κατέναντι τῆς Νικομηδείας ἐσημειώσατο τὸν Ἐριβῶλον ἐν τῷ ἐπισυναφθέντι γάρτῳ εἰς τὸ εἰρημένον πόννημα αὐτοῦ. Τὸ Ἐρέγλι κεῖται πολὺ μακρὰν τῆς Νικομηδείας, παρὰ τῷ νῦν Χερσεῖ· τοῦτο καὶ μόνον, ἡ τοιαύτη δηλαδὴ θέσις αὐτοῦ, ἀποδεικνύσιν ὅτι οὐδόλως ἐπέχει τὴν θέσιν τοῦ Ἐριβῶλου, τὴν ὑπὸ τοῦ Δίωνος ὀριζομένην· περὶ τοῦ Ἐρέγλι οἱ γραψάντες τὰ Βιθυνικὰ [Κλεῶν καὶ Παπαδόπουλος] γρά-

φουσί τινα ἐν σελ. 92—93 τοῦ ἔργου αὐτῶν, ὀνομάζοντες αὐτὸ Ἡρακλείον. Ἀρχικῶς τὸ χωρίον ἦτο μεσόγειον· εἶτα οἱ Ὀθωμανοὶ κατήλθον εἰς τὴν παραλίαν καὶ σχηματίσαντες συνοικίαν ἔλαβον αὐτοὶ τὴν ἐπωνυμίαν, Τεπέ-κισὶ ὀνομάσαντες τὸ παλαιὸν χωρίον¹. Τοῦτο συνέβη πρὸ δύο αἰῶνων. Νομίζομεν ὅτι τὸ χωρίον ἐπέχει τὴν ἐν τῷ Καταβολίῳ Μονῇ τοῦ Ἡρακλείου, περὶ ἧς ἰδιαίτερος πραγματευόμεθα.

2. Ἐν τῷ κυπαρισσοφύτῳ νεκροταφείῳ ἐπὶ τμήματος μαρμαροῦ εὑρον τὰ γράμματα

ΣΤΥΙΗΛ

βυζαντινῆς ἐποχῆς.

3. Ἐν τῷ αὐτῷ μέρει ἐπὶ μαρμαρίνου βάλθρου τετραγώνου·

ΥΠΕΡΤΩΝ

ΔΕΣΠΟΤΩΝΜΟΥ

ΚΑΙΕΜΑΥΤΟΥΚΑΙ

ΤΩΝΕΜΩΝΠΑΝΤΩΝ

Ἡ ὑπ' ἀρ. 8792 ἐν τῷ C. I. G. περιλαμβανομένη ἐπιγραφὴ

ΥΠΕΡΤΩΝ

ΔΕΣΠΟΤΩΝΜΟΥ

ΚΑΙΕΜΑΥΤΟΥΚΑΙ

ΕΜΩΝΠΑΝΤΩΝ

μικρὰς παρουσιάζει παραλλαγὰς· ἠδυνάμεθα ἴσως τὴν αὐτὴν εἰπεῖν, εἰ μὴ ἐγνωρίζομεν ἐκ τῶν σημειωμένων αὐτοῖσι ὅτι εὐρίσκειτο ἐν τῇ κώμῃ Χαρταλιμῆ, πέμπτῳ νῦν σταθμῷ σιδηροδρομικῷ ἀπὸ Χαϊδάρ-πασᾶ, ἀντιγραφείσα ὑπὸ τοῦ Βελοῖου τῷ 1762, ἐκτὸς ἀν παραδεχθῶμεν μεταφορὰν αὐτῆς, συνήθη οὖσαν, ὡς εὐρήσομεν καὶ ἐν ἐφεξῆς ἐπιγραφῇ.

4. Ἐν παντοπωλείῳ παρὰ τὸν Μενζιλχανῆ μετὰ πολλῆς εὐλαθείας ἐφυλάσσετο τὸ ἀτελὸς ἐνταῦθα εἰκονιζόμενον μαρμαρίνον ἀνάγλυφον, ἐν τισὶ βεβλαμμένον ἔχον τὴν ἐπιφάνειαν, φέρον ἐν τοῖς ἄνω μὲν δύο γραμμῶν στίχους, ἐν τοῖς κάτω δὲ τρεῖς, ἐν πολλοῖς ἡμῖν ἀκατάληπτους.

1. Δίων Κάσσιος· ἔρω. ἱστ. βιβλ. LXXVIII, § 39.

2. Νικόδημος· Συναξαριστής, 13 Ὀκτωβρίου [ἐκδ. Βενετίας, 1819].

1. Αἱ εἰδήσεις αὗται ἐν τοῖς Βιθυνικοῖς· ὁ δὲ Sestini ἐν ἔτει 1781 ἀναφέρει παρὰ τὸν Ἐρέγλι, καὶ ἄλλο ὀνόνημον παρὰ τὸ ὄρος [ἐνθ' ἀν., σελ. 8].

ΑΓΑΘΗΤΥΧΗΜΑΡΚΟΣΣΤΑΤΙΟΣΙΟΥΛΙΑΝΟΣΚΑΙΙΣ
 ΝΟΣΙΡΥΦΟΣΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙΣΠΕΡΗΣΕΚΙΚΗΠΠΙΚ

ΟΙΕΠΙΤΩΝΚΙΑΝΕΩΝΩΝΤΩΝΤΩΝΚΑΙΝΟΥΜΕΡΩΝΚΑΙΟΙ
 ΟΥΝΩΝΕΣΟΗΠΕΣΤΩΝΕΚΣΥΝΩΡΙΑΣΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΣΙΝΑΕΥ
 ΚΑΛΩΗΔΥΟΣΕΠΙΜΕΛΗΤΗΚΤΗΝΩΝΚΑΙΣΑΡΟΣ

5. Ἡ ἐπιγραφή 3791 ἐν τῷ C. I. G. ἐξε-
 δόθη, ὡς σημειοῦνται οἱ ἐκδόται, ὑπὸ τοῦ
Heusinger ἀπὸ τῶν ἐν ἔτει 1762 γενο-
 μένων ἀντιγράφων τοῦ *Βελσίου*, εὐρόντος
 αὐτὴν ἐν *Χαρταλιμῆ* [Cartal prope Pentik].
 Ταύτης πληρέστερον καὶ ὀρθότερον κείμενον
 ἐδημοσίευσε μετὰ ἕνα ἀκριβῶς αἰῶνα, τῷ
 1868, ὁ *A. Mordtmann* [πατήρ], εὐρών
 αὐτὴν ἐν τῇ αὐτῇ τεμένους τῆς *Γκεγπούζης*.
 Ἀνακριβῶς ἐν ἐπισκευῇ τοῦ τεμένους κατὰ
 τὸ διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα μετεκομί-
 σθη ἐκ *Χαρταλιμῆς* τὸ ἐνεπίγραφον μάρμαρον
 εἰς τὴν *Γκέγπούζαν*, ὡς καὶ ἡ προμνησθεῖσα
 ἐπιγραφή ἐκ *Μάλτεπε*. Ἐχει δὲ τὸ μὲν ἀντί-
 γραφον τοῦ *Βελσίου* οὕτως:

ΘΕΩΣΑΒΑΧΙΩΠΑΝΣΑ
 ΙΡΑΝΩΘΟΜΒΩΜΟΝΑΝΕ
 ΣΤΗΣΑΜΑΞΙΜΟΣΜΟΥ
 ΚΙΑΝΟΥΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ
 ΕΤΟΥΣΘΣΕΟΥΗΡΟΥΚΑΙ
 ΑΝΤΩΝΙΝΟΥΣΕΒΑΣΤΩΝ

ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ τοῦ *Heusinger*:

Θεῶ Σαβα[ζ]ι[α] παν[κ]ο
 Ἰράνω [ε]θ[ε] βωμόν ἀνε-
 στησα Μάξιμος Μου-
 κιανοῦ εὐχαριστήριον.
 Ἔτους θ' Σεουήρου καὶ
 Ἀντωνίνου Σεβασ[τ]ῶν.

Τὸ δὲ τοῦ *Μόρτμαν*¹ οὕτως:

ΑΓΑΘΗΤΥΧΗ
 ΘΕΩΣΕΒΑΣΤΩΚΑΙΣΑ
 ΑΝΤΩΝΙΝΩΤΟΝΒΩΜΟΝΑΝΕ
 ΣΤΗΣΑΜΑΞΙΜΟΣΜΟ
 ΜΙΑΝΟΥΕΥΧΑΡΙΣΤΗΝ
 ΥΤΟΥΣΘΣΕΟΥΗΡΟΥΚΑΙ
 ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥΣΕΒΑΣΤΩΝ

1. *A. Mordtmann*; *Inschriften aus Bithynien*; ἐν τῷ τεύχει *Μαρτίου* 1863 τοῦ περιοδικοῦ *Sitzunber-
 ichte der königl. bayer. Akad. der Wissen-
 schaften*, ἀρ. 52.

ἀναγινωσκόμενον:

Ἄγαθῆ τύχη
 Θεῶ σεβαστῶ Καίσα[ρι]
 Ἀντωνίω τὸν βωμόν ἀνε-
 στησα Μάξιμος Μ...
 μιανοῦ εὐχάριστ...
 ... θ[ε]ῶν Σεουήρου καὶ
 Ἀντωνεῖνου Σεβαστῶν.

Ὁδηγούμενοι ἐκ τῶν δύο διαφορῶν ἀντι-
 γράφων ἀναγινώσκομεν τὴν ἐπιγραφήν οὕ-
 τως: «Ἄγαθῆ τύχη Θεῶ σεβαστῶ Καίσαρι
 Ἀντωνίω τὸν βωμόν ἀνέστησα Μάξιμος
 Μουκιανοῦ εὐχαριστήριον. Ἔτους θ', Σεουή-
 ρου καὶ Ἀντωνεῖνου Σεβαστῶν». Κατὰ τοὺς
 ἐκδότας τοῦ C. I. G., τὸ ἔτος ἀντιστοιχεῖ πρὸς
 τὸ 206 ἀπὸ Χριστοῦ.

[Προσθήκη καὶ Ἀπρίλιον τοῦ 1900.—
 Ὁ *A. Koerte* ἀνεῦρε τὸ μάρμαρον πρὸ
 τῆς θύρας τοῦ τζαμιῦ *Μουσταφᾶ πασᾶ* καί-
 τοι δὲ λέγει αὐτὸ κεκρωσμένον ἐν μέρει εἰς τὴν
 γῆν, ὀρίζει ἐν τούτοις πλάτος καὶ μήκος αὐτοῦ
 0.65+0.55 μ. καὶ τὸ ὕψος τῶν γραμμά-
 των εἰς 0.03.5 μ. Δυνηθεὶς ν' ἀντιγράψῃ
 μόνον τοὺς πρώτους στίχους, ἀνέγνω: Ἄγαθῆ
 τύχη Θεῶ Σαβαζίω Πανσαγιῶ κτλ. ὡς ἐν
 τῷ C. I. G., καὶ θεωρεῖ ἐσφαλμένην τὴν τοῦ
 παρὰ *Βελσίου* πανσαιανῶ ὀνόματος μεταβο-
 λὴν ὑπὸ τοῦ *Heusinger* εἰς *Πανκοιανῶ*,
 ἀναγνούς ὁ ἴδιος τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ τρί-
 του στίχου ὡς Γ καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ β' ὡς
 ΣΑ, καὶ μίαν μόνην ἐξήγησιν διδοῦς, τὴν
 ὑπόθεσιν ὅτι τοπικὸν τι ὄνομα ἐστὶ τὸ ἐπῶ-
 νυμον τοῦτο, διότι ἥμισα πιθανὴν νομίζει
 σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν λέξιν πανσαγίαν, ση-
 μαίνουσιν τὴν πανοπλίαν [Kleinasiatische
Studien V, No 21, ἐν σελ. 425 τοῦ XXIV
 τόμου (1899) τοῦ *Athenische Mittheilun-
 gen*]. Ἄγνοων ὁ *Koerte* τὴν δημοσίευσ-
 σιν τοῦ *Mordtmann*, ἀναφέρει μόνον τὴν ἐν
 τῷ C. I. G. ἀνακριβῶς γενομένην ὥστε ἐκ
 τῆς δημοσίευσσεως αὐτοῦ τὴν ἀκριβῆ τοῦ μαρ-
 μάρου θέσιν μόνον γνωρίζομεν, ἐμμένοντες εἰς
 τὴν ὑφ' ἡμῶν διδομένην ἀνάγνωσιν ἐπὶ τῇ
 βάσει τῶν ἀντιγράφων ἀτυχῶς δὲν ἀνεύρο-
 μεν τὸ μάρμαρον κατὰ τινα πρόσφατον ἡμῶν
 ἐπίσκεψιν τοῦ τόπου, μαθόντες ὅτι κατεχόσθη
 καθ' ὀλοκληρίαν ἐσχάτως].

6. Ἐπὶ τοῦ ἐκ γρανίτου κίονος, περὶ ὃν ἡ
 εἰς τὸν μιναρὲν ἀνάγουσα κλίμαξ, ἐν τῷ
 τζαμιῷ τοῦ Σουλτάνου Ὀρχάν σφίζεται πεν-
 τάστιχος βυζαντινῆ ἐπιγραφή, πάσας τὰς

λέξεις συντετμημένας ἔχουσα· συμπληρώσαν-
 τες ὅσας ἠδυνήθημεν ἀνέγνωμεν τὰ ἐπόμενα:

ἸΘΤ' ἸΨΧ
 ΜΗΘ ΚΕ Τ' ΨΧ
 ΛΩΛΟΔΚΟΣΜΟΡΑΧΟ
 ΧΟΝΕ ΔΧ ΤΕΜ 18: ΙΩ: ΜΧΟ
 ΧΟ: ΚΟΣ: Β: ΣΧ: Δ: Δ: ΙΚΟΥ
 Ε: ΟΜ ΧΗΔ Τ: Θ Δ†

+ Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ψυχῶν
 τῶν δούλων σου Κωνσταντίνου μοναχοῦ
 ... χοῦ νέου Χ Στεργίου [ἢ Ἰερεμίου] Ἰωάννου
 ... χοῦ Κωνσταντίνου, Βασιλείου ...
 μοναχοῦ Ολοκλήτου

5 ε. ο. +

Φρονοῦμεν ὅτι ἐν τῷ ε' στίχῳ εὐρηται ἡ
 χρονολογία τοῖς ἐπιγενεστέροις συνιστῶμεν
 τὴν πλήρη ἀνάγνωσιν καὶ τὴν ἐν ὁμοιοτύπῳ
 ἔκδοσιν, τοῦ ἡμετέρου ἀποτυπώματος ἀτε-
 λούς ὄντος.

ΤΑ ΒΟΥΤΙΟΥ

Οἱ διεξερχόμενοι τοὺς βυζαντινοὺς χρονο-
 γράφους γινώσκουσι «τὸ ἐμπόριον τῶν Βου-
 τίου», μνημονευόμενον μὲν ὑπὸ πέντε τοιού-
 των, ἐν μιᾷ ὅμως καὶ τῇ αὐτῇ περιπτώσει,
 εἰς τὴν εἰς αὐτὸ γενομένην μετάβασιν [πρό-
 κενσον] τοῦ αυτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ
 κατὰ τὸ 904 ἔτος «πρὸς τὸ ἐγκαινίσειαι τὴν
 μὲν Χριστοφόρου πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ».
 Ἐκ τῶν πέντε χρονογράφων ὁ μὲν *Λέων* ὁ
Γραμματικὸς [σελ. 422, E. R.] γράφει «τῶν
Βουτίου» ὁ δὲ *Γεώργιος Μοναχὸς* [σελ. 557,
 E. R.], ὁ *Ἀνάγνωμος* [βιογράφος Λέοντος υἱοῦ
Βασιλείου, ζ' κ', σελ. 225 E. R.] καὶ ὁ *Γεώρ-
 γιος Ἀμαρτωλὸς* [σελ. 783, ἐκδ. *Murall*]
 «τοῦ *Βουτίου*», καὶ ὁ *Γεώργιος Κεδρητός*, ἕνα
 ὅλον αἰῶνα μεταγενέστερος τῶν ἄλλων [σελ.
 600 E. R.] «τοῦ *Βουτίου*». Περὶ τῆς παρα-
 γωγῆς τῆς ἐπωνυμίας εἴτε περὶ τῆς θέσεως
 οὐτ' ἐξ αὐτῶν τις οὐτ' ἐκ τῶν ἐκδοτῶν ἐση-
 μειώσατό τι. Μόνος ὁ ἐκ τῶν συγχρόνων
Σκαρλάτος λέγει τοποθετητέον τὸ ἐμπόριον
 τοῦτο εἰς τὴν βιθυνικὴν ἀκτὴν ἐπὶ τοῦ Ἀστα-
 κηνοῦ κόλπου, καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ὑπατεύσαντος

ἐν ἔτει 487 καὶ αὖθις ἐν ἔτει 510 ἔλαβε τὴν ἑπωνυμίαν¹, προαχθεὶς εἰς τοῦτο ἴσως διότι παρὰ *Κεδρηνῶν* ἀπαντᾷ ὁ τύπος «*Βοαιτίου*», συμπίπτων ἐν μέρει τῶ ἐν τοῖς *Fasti* [τοῖς συνεκδοκόμενοις τῶ *Χρονικῶ Πασχαλίῳ XIV* τῶν *Selecta* κτλ.] κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἀναφερομένῳ ὀνόματι τοῦ ὑπάτου *Βοητίου*, ἀντὶ *Βοηθείου*, φερομένου ἐν τῶ *Χρονικῶ Πασχαλίῳ* κατὰ τε τὰ αὐτὰ ἔτη καὶ κατὰ τὸ 522 [524, κατὰ τὸν *Muralt*, *Ess. de chr. Byz.*]. Ὁ *Λουκάγγιος* ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἔτος 487 τοῦ *Χρονικοῦ Πασχαλίου* τρία διαφόρα πρόσωπα ὄντας λέγει τοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπατεύσαντας· ἓνα μὲν τὸν ἐν ἔτει 487, ἕτερον τὸν ἐν ἔτει 510, ὅστις ἦν ὁ ῥήτωρ ἄμα καὶ φιλόσοφος *Σεβερῖνος Βοείτιος*, διὰ τοῦ γράμματος τ [οὐχὶ θ] ὡς καὶ ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ γραφόμενος, καὶ τρίτον τὸν ἐν ἔτει 522 σὺν τῶ *Συμμάχῳ* ὑπατεύσαντα, οὗς ὁ *Σιρμόνδος* ἀμφοτέρους υἱούς λέγει τοῦ φιλοσόφου *Βοετίου*. Ἀναφέρεται καὶ τέταρτος *Βοήμιος* ὑπάτος, παυθεὶς τῶ 577 ἔτει².

Ἄγνοοῦμεν ἐὰν ὑπάρχη σχέσις τις μεταξὺ τοῦ ὀνόματος τίνος τῶν ὑπᾶτων τούτων καὶ τῆς ἑπωνυμίας τοῦ ἐμπορίου, καίπερ γνωστοῦ ὄντος ὅτι πλείσται τοιαῦται, ἐντός τε καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρήχθησαν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων διαφόρων ἀρχόντων ὡς τὰ *Ἀνθεμίου*, τὰ *Αἰθεριού*, τὰ *Βυλεντίου*, τὰ *Δαρειού*, τὰ *Εὐγενίου*, τὰ *Μαρινακίου*, τὰ *Φλώρου* κτλ. Ἀλλὰ γνωρίζομεν σχολίον τι, φέρον μαρτυρίαν ἐκ τῶν *Βιθυνιακῶν* τοῦ Ἀρριανοῦ, τρεῖς καὶ ἡμισὺν ὄλους αἰώνας προγενεστέρου τοῦ πρώτου μνημονευθέντος ὑπάτου *Βοηθείου* ἢ *Βοητίου*, τὸ ὅποιον λέγει τὴν *Λιβύσσαν* καλουμένην τότε «τὰ *Βουτίου*». Τὸ σχολίον, δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ *Κράμμερ*³, ἐπάγεται εἰς τοὺς ἐξῆς στίχους τοῦ βυζαντινοῦ ποιητοῦ *Τζέτζη* [Χιλ. I, 798]

Αὐτὸς δὲ φάρμακον πῦν θνήσκει πρὸς Βιθυνίαν,
πρὸς τι χωρίον Λιβύσσαν καλούμενον τῆ κλήσει,
δοκῶν θανεῖν εἰς Λιβύσσαν πατρίδα τὴν οικείαν·
ἦν γὰρ *Ἀντίβα* τις χρησμός, οὕτω πως γεγραμ-
μένος:

«*Λιβύσσα* κρύψει βῶλος *Ἀντίβα* δέμας».

1. *Σκαρλάτος*: Κ/πολις, τ. Β', σελ. 283.

2. *Muralt*; ἐνθ' ἀν., addit, σελ. 697.—*Ducan-
gius*; σμ. εἰς *Χρον. Πασχ.*, ἔτος ια' Ἰουστίνου Β'.

3. *Miller*; *Fragm. Hist. Gr.*, t. III, σελ. 600 [ἐκδ. *Didot*], κατὰ τὸν *Cramer*, Ἀνέκδοτα, τ. III, εἰς 353.

Εἰς τὴν τοῦ δευτέρου στίχου φράσιν «πρὸς τι χωρίον *Λιβύσσαν*» τὸ σχολίον λέγει: *Τὸ νῦν καλούμενον τὰ Βουτίου, ὡς Ἀρριανὸς ἐν Βιθυνιακοῖς γράφει*. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου γενᾶται ἡμῖν ἡ ἐξῆς ἀπορία· ἂν ἐπὶ Ἀρριανοῦ ἢ *Λιβύσσα* ἐκαλεῖτο τὰ *Βουτίου*, πῶς οὐδ' ὁ *Στέφανος Βυζάντιος*, ὁ πολλὰ ἐκ τῶν *Βιθυνιακῶν* τοῦ Ἀρριανοῦ ἀρυσάμενος, οὐδ' οἱ κατὰ δύο καὶ πλέον αἰώνας μεταγενέστεροι τοῦτου συγγραφεῖς διέλαβόν τι περὶ τῆς πληροφορίας ταύτης; Εἰς ἐπίλυσιν τῆς ἀπορίας δύο τινὰ παραδεχόμεθα· α' ὅτι διεφθαρμένον περιεσώθη ἡμῖν τοῦ σχολίου τὸ κείμενον, μεταλλαγείσης τῆς ἀρχικῆς σειρᾶς τῶν φράσεων· τὴν φράσιν ὡς Ἀρριανὸς ἐν *Βιθυνιακοῖς γράφει* ὑπολαμβάνομεν προτασσομένην τῆς φράσεως «τὸ νῦν καλούμενον τὰ *Βουτίου*», καὶ τὴν μαρτυρίαν φερομένην εἰς πίστωσιν τοῦ ἐν τῶ χωρίῳ *Λιβύσση* ἐπελθόντος θανάτου τοῦ Ἀντίβα, οὐχὶ εἰς τὴν τῆς ἑπωνυμίας τὰ *Βουτίου* κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ σχολιογράφου· β' ὅτι ἡ μὲν πόλις, μεσόγειος οὖσα καὶ πόλις οὐ τυχαία, διετήρησε τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς ὄνομα μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου λιμὴν αὐτῆς, ἀόριστόν πως ἔχων ὄνομα, ἔλαβε τὴν ἑπωνυμίαν «τὸ ἐμπόριον τῶν *Βουτίου*» ἀπὸ τῶν χρόνων ἴσως τοῦ Ἀρριανοῦ καὶ διετήρηε αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῶν μνημονευθέντων βυζαντινῶν χρονογράφων. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει· ἔτι ὁ γράψας τὸ σχολίον σφαλόμενος φωρᾶται· διότι τὴν ἑπωνυμίαν ταύτην δίδωσι τῇ πόλει *Λιβύσση*. Ὁπωςδὴποτε ὁμως εὐρίσκομεν τὴν θέσιν «τῶν *Βουτίου*» παρὰ τὴν νῦν Ἀριτζοῦν [Δάριτζε].

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενομένου ἡμῖν παρατηροῦμεν ὅτι ὁ *Σκαρλάτος* ἐσφαλῆ γράψας ὅτι ὁ *Λέων* μετέβη εἰς τὰ *Βουτίου* «ἀπερχόμενος εἰς τὰς ἐν τῶ ὄρει τοῦ *Δαματρύου* *Νοσσίας*, ὅπως ἐγκαινιάσῃ τὴν ἐκεῖ κτισθεῖσαν μονὴν τοῦ εὐνοουμένου αὐτοῦ *Χριστοφόρου Σαμωνᾶ* τοῦ *Πατρικίου* καὶ *Πρωτοβεστιαρίου*». Ἡ μονὴ τῶν *Νοσσιῶν* ἦτο ἐν παραλίῳ τόπῳ καὶ ἰδρύθη χάριν τοῦ Παρακοιμωμένου *Κωνσταντίνου*, εὐνοουμένου τοῦ αὐτοκράτορος τούτου· ἐπὶ τοῦ ὄρους *Δαματρύου* μονὴν εἶχεν ὁ πατρίκιος *Σαμωνᾶς*, τὴν ἐπιλεγομένην τῶν *Σπειρῶν*¹. Εἰς τὰ *Βουτίου* μετέβη ὁ *Λέων* ὅπως ἐγκαινιάσῃ τὴν μονὴν τοῦ πρωτοβεστιαρίου *Χρι-*

1. Βλέπε σελ. 132 τοῦ Ἀρχαιολογ. Παραρτήμ. τοῦ *ΙΖ'* τόμου τοῦ *Περιοδικοῦ* τοῦ ἐν Κ/πόλει Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου διατριβὴν ἡμῶν περὶ *Δαματρύου*.

στοφόρου, ὡς τὰ ἐν τοῖς ἄνω μνημονευθέντα χωρία τῶν χρονογράφων μαρτυροῦσιν. Ἄλλη λοιπὸν ἡ τοῦ *Κωνσταντίνου* μονὴ τῶν *Νοσσιῶν* παράλιος λεγομένη, ἄλλη ἡ τοῦ *Σαμωνᾶ* τῶν *Σπειρῶν*, ἐπὶ τοῦ *Δαματρύου*, καὶ ἄλλη ἡ τοῦ *Χριστοφόρου*, ἀγνώστου θέσεως, ἐκτὸς ἂν ὑποτεθῆ εἰς τὰ *Βουτίου* ἐγηγεμένη, καὶ ἀγνώστου ἑπωνυμίας.

Ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ θέλομεν, σὺν Θεῷ, διαλάβει καὶ περὶ ἄλλων μερῶν τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου, ἀκολουθοῦντες τὴν αὐτὴν τάξιν τῆς παρουσίας πραγματείας.

[Γ. Γ. Τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ ἄρθρου εἰς πέραν εὐρίσκομένης, ὁ κ. *B. A. Μυστακίδης* προσφρόνως πάνυ ἀνεκοινώσατο ἡμῖν συντετη-

μένον σημείωμα ἐκ τῶν Γεωγραφικῶν αὐτοῦ τῆς ἐπομένης παρὰ *Schlumberger* (*Musée Archéol.*, 1879, σελ. 35) μνείας περὶ *Δακιβίτζης* ἐπὶ λατινοκρατίας: «Ἐν ἔτει 1224 τὰ φέουδα τοῦ *Χάρακος*, τῆς *Δακιβίτζης*, τοῦ *Δασκυλίου* καὶ τῶν *Νικητιάτων* κατεῖχεν ὁ *Geoffrey de Mère*, τότε μὲν κύριος (*sire*) τῆς *Αἴνου*, βραδύτερον δέ, ἐν ἔτει 1228, κοντόσταυλος (*connétable*) τοῦ λατινικοῦ τῆς Ἀνατολῆς κράτους· τὰς ἐν Ἀσίᾳ ταύτας λατινικὰς κτήσεις ἀνέλαβον ὁμως ἐν ἔτει 1240 οἱ ἐν *Νικαίᾳ* Ἕλληνας». Ἡ μαρτυρία αὕτη κυροῦσα συμπληροῖ ὅσα καὶ ἡμεῖς εἴπομεν ἀνωτέρω (σελ. 270) περὶ τῆς πόλεως κατὰ τοὺς χρόνους τούτους].

SISMANOGGIO
MIRCARO